

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut kuuluvat kunnan tehtäviin

Kuntien tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallisella tasolla.

Kuntien tulee luoda edellytyksiä:

järjestämällä eri kohderyhmät huomioon ottavia liikuntapalveluita sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa,

tukemalla kansalaistoimintaa ja

rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Yhteistyötä tarvitaan

Liikunnan edellytysten luominen edellyttää yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä. Liikuntatoimi tekee tyypillisesti yhteistyötä

sosiaali- ja terveystoimen,

opetustoimen,

nuoriso- ja kulttuuritoimen sekä

liikenne-, ympäristö- ja kaavoitustoimen kanssa.

Sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä vahvistetaan liikunnan asema osana kuntien hyvinvointi- ja terveystoimintaa sekä strategista kehittämistä. Liikunnan huomioiminen osana kunnan strategista kehittämistä on erinomainen keino edistää kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta laaja-alaisesti.

Kunnan sisäisen yhteistyön lisäksi kuntien tulee kehittää paikallista yhteistyötä. Paikallista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa kehitetään parhaiten, kun suunnittelussa ja toteuttamisessa ovat mukana eri sidosryhmät.

Paikallisen yhteistyön lisäksi tulee kehittää myös kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä. Lisäksi kuntien tulee huolehtia muista paikallisestiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Asukkaiden osallisuudesta ja liikunta-aktiivisuuden seurannasta huolehdittava

Keskeisiä liikuntaan liittyviä päätöksiä tehdessään kunnan tulee huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista kuntalain säädösten mukaisesti.

Kuntien tulee terveydenhuoltolain mukaan valmistella hyvinvointikertomus hyvinvointipolitiikan suunnittelun, arvioinnin ja raportoinnin työvälineeksi. Tarkoituksena on, että hyvinvointikertomukseen sisällytetään myös liikuntaa koskevia tietoja. Kuntien tehtävänä onkin asukkaiden liikunta-aktiivisuuden seuraaminen.

Liikuntapalveluiden järjestäminen

Kunnallisten liikuntapalveluiden sisällöstä ja muodoista ei säädetä erikseen, mutta palveluiden kohderyhmän ajatellaan käsittävän kaikki kuntalaiset. Kuntalaisten liikuntapalveluiden järjestämisessä on erikseen huomioitava lapset, nuoret ja opiskelijat, työikäiset aikuiset sekä ikääntyneet. Lisäksi palveluja on suunnattava maahanmuuttajille, [soveltavaa liikuntaa](#) tarvitseville, sosioekonomisesti heikommassa asemassa oleville henkilöille sekä lapsiperheille.

Terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta

Kunnan itse tuottamat liikuntapalvelut täydentävät paikallista liikuntatarjontaa. Toiminnan tarkoituksena on turvata liikuntamahdollisuuksia sellaisille henkilöille ja ryhmille, jotka eivät kuulu järjestötoiminnan piiriin tai joille seurat ja yhdistykset eivät kykene järjestämään toimintaa tai joita liikuntayritysten palvelut eivät tavoita.

Kuntien liikuntapalveluita pyritään siis suuntaamaan erityisesti sellaisiin väestöryhmiin, joiden liikuntaan osallistumisessa on esteitä taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen tai ikään liittyvien tekijöiden vuoksi. Liikuntamahdollisuuksia pyritään tarjoamaan erityisesti kuntalaisten omissa elinympäristöissä ja yhteisöissä.

Liikuntaneuvonta

Valtaosa suomalaisista liikkuu terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta liian vähän. [Liikuntaneuvonta](#) on yksilöllistä, ammattilaisen tarjoamaa tukea, jolla riittämättömästi liikkuvia ohjataan aktiiviseen arkeen ja liikunnalliseen elämäntapaan. Liikuntaneuvonta on prosessi, jossa asiakasta tuetaan tunnistamaan omat vahvuutensa ja mahdollisuutensa sekä liikkumisen mieltymykset ja merkitykset, asettamaan realistiset tavoitteet liikunnan lisäämiseksi. Liikuntaneuvonta toteutuu yhteistyönä poikkihallinnollisessa palveluketjussa.

Lisätietoa

[Soveltavan liikunnan tilasta kunnissa](#)

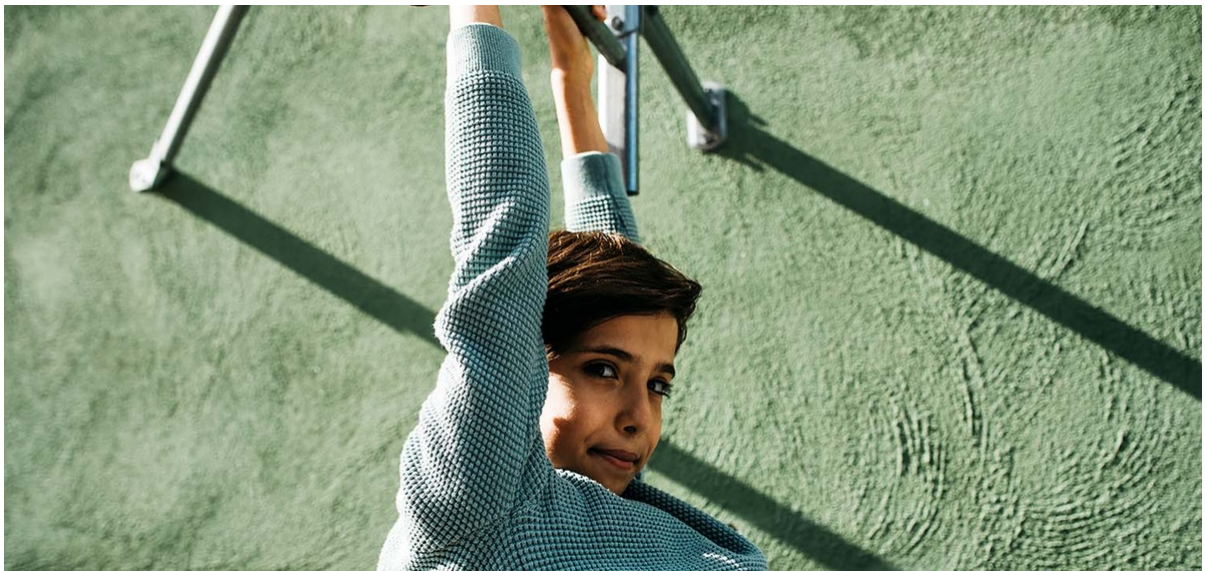

Kuntien ja järjestöjen yhteistyö ja erilaiset kumppanuudet ovat monin tavoin tärkeitä ja jopa välttämättömiä paikallisten palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Kansalaistoiminnan tukeminen voi tarkoittaa monenlaista toiminnallista yhteistyötä, mutta myös liikuntaseuroille ja muille järjestötoimijoille suunnattujen avustusten jakamista, erilaisten maksujen subventointia tai kunnan omistamien liikuntatilojen ja -välineiden käytön maksuttomuutta.

Avustukset voivat olla luonteeltaan esimerkiksi yleisavustus-tyyppisiä, vuosittaisia toiminta-avustuksia, toimitila- ja vuokra-avustuksia, erityisavustus-tyyppisiä määräaikaista projekti- ja kehittämisavustuksia tai rajattuna aikana toteutettavan tapahtuman kertaluonteista tukemista.

Kansalaistoiminnan tukemisen ohella kunnat tekevät laajasti erilaista sopimuksellista yhteistyötä liikuntaseurojen ja -järjestöjen kanssa.

Liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpitäminen

Rakennettuja liikuntaolosuhteita tarvitaan eri liikuntalajien tarpeisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja aluehallintovirastot myöntävät avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen ja korjaamiseen. Suurin osa valtionavustuksista suunnataan laajoja käyttäjäryhmiä palveleviin hankkeisiin, kuten uima-, liikunta- ja jäähallien sekä [lähiliikuntapaikkojen](#) rakentamiseen, perusparantamiseen tai korjaamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valtionapuviranomainen, kun liikuntapaikkahankkeen kustannusarvio on yli 700 000 euroa. OKM nimeää avustettavat hankkeet neljäksi

seuraavaksi vuodeksi laadittuun liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmaan. Suunnitelma on ohjeellinen ja se tarkistetaan vuosittain.

Valtionavustusta myönnetään enintään 30 prosenttia hankkeen arvonlisäverottomasta kustannusarviosta, mutta ei kuitenkaan enempää kuin 750.000 euroa, paitsi uimahalleilla, joiden avustus voi olla enintään 1 000 000 euroa. Valtakunnallisesti merkittävien liikuntapaikkahankkeiden avustus harkitaan tapauskohtaisesti.

Alle 700 000 euron hankkeiden valtionavustusviranomainen on se aluehallintovirasto, jonka toiminta-alueella kunta sijaitsee.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Rakennustietosäätiö ovat julkaisseet useita liikuntapaikkarakentamisen oppaita. Ne käsittelevät erilaisten hallien ja kenttien suunnittelua ja rakentamista sekä liikuntapaikkojen esteettömyyttä. Oppaiden lisäksi sarjassa on julkaistu erilaisia liikuntapaikkarakentamista käsitteleviä ohjekortteja.

Lue lisää

[Lähiliikuntapaikat](#)

[OKM liikuntapaikkajulkaisut](#)

Kuntien liikuntatoimien voimavarat

Rahoitus

Kunnat saavat liikuntapalveluiden järjestämiseen **valtionosuutta**, josta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009). Valtionosuus lasketaan kunnan asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Valtionosuuden lisäksi kunnat voivat saada erillisiä **valtionavustuksia** esimerkiksi liikunnallisen elintavan edistämiseen tai lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Näitä erityisavustuksia myöntävät [aluehallintovirastot](#) omien hakuaikojensa puitteissa.

Valtionosuudet ja -avustukset muodostavat noin 3,3 prosenttia kuntien liikuntaan ja ulkoiluun käyttämästä rahoituksesta. Vuonna 2021 liikunnan yksikköhinta on 12 euroa, jonka perusteella kunnille maksettava valtionosuus on 3,56 euroa jokaista asukasta kohti.

Kuntien liikuntatoimien käyttötalous vuonna 2020 oli yhteensä 782 miljoonaa euroa, josta nettokäyttömenot olivat noin 630 miljoonaa euroa. Keskimäärin kuntien liikunnan

nettokustannukset vuonna 2020 olivat 119 euroa jokaista kunnan asukasta kohden, mutta kuntakohtaiset panostukset vaihtelevat tässä suuresti.

Kunnat tukevat kansalaistoimintaa mm. avustuksin. Vuonna 2020 kunnat myönsivät 61 miljoonaa euroa yli 5 300 yhteisölle.

Tämän lisäksi kunnat käyttävät vuositasolla liikuntapaikkainvestointeihin yli 260 miljoonaa euroa, joista nettokustannukset vuonna 2020 olivat 236 miljoonan luokkaa.

Henkilöstö

Aluehallintoviraston mukaan kuntien liikuntatoimessa toteutui vuonna 2016 yhteensä 4 229 henkilötyövuotta. Kuntien henkilöstöstä yli puolet oli liikuntapaikkojen käyttö- ja kunnossapitohenkilöstöä. Aiempaan verrattuna erityisesti liikunnanohjaushenkilöstö oli vähentynyt. Tätä voidaan pitää huolestuttavan kehityskulkuna, sillä väestön ikääntyminen lisää erityisryhmien liikuntapalveluiden järjestämistarvetta.

Liikuntapaikat ja muut liikuntaolosuhteet

Lipas-liikuntapaikkatietokannassa on rekisteröitynä yli 39 000 liikuntapaikkaa, joista lähes 25 000 (63,5%) on kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämiä.

Lisätietoa resursseista:

[Peruspalveluiden arviointi 2017, liikuntapalvelut](#)

[Peruspalveluiden arviointi 2019, liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus](#)

Unelmien liikuntapäivä

[videolla.](#)

Unelmien liikuntapäivä on koko Suomen ja kaikkien kuntien yhteinen liikkumisen juhlapäivä, jota vietetään aina 10.5. Koronapandemian jatkuessa vuoden 2021 tapahtumia ei järjestetä, mutta vastuullinen liikkuminen on silti mahdollista. Kuntaliitto yhdessä Olympiakomitean kanssa haastaa kunnat kertomaan terveysturvallisista liikunnan olosuhteista ja liikkumismahdollisuuksista sekä digitaalisista liikuntapalveluista.

Lue lisää

[Unelmien liikuntapäivä](#)

Suomen liikkuvien kunta 2023 -kilpailu aukeaa! Kaikki kunnat mukaan!

Kuudetta, ja toistaiseksi viimeistä kertaa järjestettävässä Suomen liikkuvien kunta -kilpailussa haetaan kuntalaisten liikunta- ja liikkumismahdollisuuksia laaja-alaisesti edistänyttä kuntaa. Kilpailu on osa valtakunnallisen Urheilugaalan virallisia palkintoluokkia ja sen järjestää Kuntaliitto yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Kunnilla merkittävä rooli kuntalaisten liikunnallisen elämäntavan edistämisessä

Tällä kertaa kilpailu toteutetaan teemalla ”Kunnat - arjen liikuttajat”. Vaikka kuntien liikuntatoimen palvelut ja toimenpiteet luovatkin tärkeän pohjan liikunnallisen elämäntavan edistämiselle, eivät ne yksin riitä ratkaisemaan liian vähäisen liikkumisen haasteita. Asukkaiden fyysisestä aktiivisuudesta voidaan tukea erilaisissa **arjen ympäristöissä ja lukuisissa palveluissa**. Kuntalaisten liikkumisen lisäämiseen tarvitaan mukaan **kaikki hallinnonalat**.

- Kunnilla on merkittävä rooli kaikkien kuntalaisten fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Erilaisilla olosuhteilla, niiden käyttöä tukevilla palveluilla sekä kansalaistoimintaa mahdollistamalla kunnat mahdollistavat kaikkien kuntalaisten liikkumista. Kunnat tekevät merkittävää työtä liikunnan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisessä, toteaa Kuntaliiton kehittämisspäällikkö Mari Ahonen-Walker.

Kuntien hyvät käytänteet esiin

Suomen liikkuvien kunta -kilpailulla Kuntaliitto haluaa tehdä näkyväksi monimuotoista ja erinomaista työtä, jota kunnissa tehdään kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja liikkumisen ja liikunnan lisäämiseksi. Kilpailun avulla nostetaan esiin hyviä käytäntöjä kuntakentälle jaettavaksi.

Ilmoittautuminen

Kilpailu on avoin, maksuton ja tarkoitettu kaikille kunnille. **Kilpailuaika on 7.8.-30.9.2023 klo 12:00**. Myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä. Kilpailun kolme finalistia julkaistaan joulukuussa ja voittaja palkitaan UNO-pokaalilla Urheilugaalassa tammikuussa 2024.

Mukaan kilpailuun pääsee täyttämällä ilmoittautumislomakkeen osoitteessa:
<https://link.webropol.com/s/suomenliikkuvinkunta2023>

Lisätietoja kilpailusta:

Mari Ahonen-Walker, kehittämispäällikkö, mari.ahonen-walker@kuntaliitto.fi, 050 452 6433 (31.8. asti)

Maria Salenius, kehittämispäällikkö, maria.salenius@kuntaliitto.fi, 050 561 0466 (1.9. alkaen)

Kunnat - arjen liikuttajat

Sivistys	Elinkeino ja työelämä	Kehittäjä ja kumppani	Elinympäristö	Hyvinvointi, osallisuus, yhteisö	Itsehallinto
liikkuva varhaiskasvatus, koulu ja opiskelu harrastaminen ja mielekäs vapaa-aika eri kuntalaisryhmät huomioivat liikuntapalvelut liikuntapaikat sekä liikkumisen ja ulkoilun olosuhteet	veto- ja pitovoima työ- ja toimintakyky - pidemmät työurat urheilun, liikunnan ja ulkoilun työpaikat liikunta-, urheilu- ja luontomatkailu liikunta kotoutumisen tukena	yhteistyö yritysten, 3. sektorin ja 4. sektorin kanssa alustamainen toiminta fyysisen aktiivisuuden ja arkiliikkumisen edistämiseksi	maankäyttö, kaavoitus ja kaupunkisuunnittelu kunnossapito talvihoito julkinen liikenne luonnon virkistyskäyttö	kansalais-toiminnan tukeminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen sairauksien ja huono-osaisuuden ennaltaehkäisy	kunta työnantajana - henkilöstöpolitiikka liikkumisvaikutusten arviointi liikunnallisen elämäntavan strateginen kehittäminen

ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys – yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

KUNTA LIITTO
Kuntaliitto

Kuntaliiton asiantuntijat, jotka voivat kertoa lisää

Mari Ahonen-Walker

Kehittämispäällikkö

Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö, Hyvinvointipoliittinen tiimi

Vastualueet

nuorisotyö ja -politiikka

liikunta ja liikuntapolitiikka

harrastaminen

ehkäisevä päihdetyö

Updated 14.6.2021

Page URL:
<https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/liikuntapalvelut>